

Muhalefetin Devşirilmesinde Hegemonik Parti'nin Rolü: Birleşik Rusya Partisi Örneği

Hegemonic Party's Role in Cooptation of Opposition: The Case Of United Russia Party

Mustafa Cem OĞUZ^a

MAKALE BİLGİSİ

<i>Makale Geçmişi</i>	
Başvuru	7 Şubat 2022
Kabul	18 Haziran 2022
Yayın	19 Ağustos 2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler

Devşirme,
Hegemonik Parti,
Birleşik Rusya,
Putin,
Seçimli Otoriterlik.

ÖZ

Seçimli Otoriter rejimlerde, muhalefetin devşirilmesi en sık başvurulan yönetim tekniklerinden biridir. Devşirme faaliyeti salt otokratın kişisel ilişkileri üzerinden olabileceği gibi siyasi parti kurumu üzerinden de gerçekleşebilmektedir. Siyasal parti üzerinden gerçekleşen devşirme faaliyeti o partinin ulusal ve ulusaltı siyasette Hegemonik bir parti haline gelmesiyle sonuçlanmaktadır. Bu çalışmada günümüzün en etkili Hegemonik Partilerinden biri olan Birleşik Rusya ele alınacak ve onun aracılığıyla Putin'in kurmuş olduğu seçimli otoriter rejim incelenecektir. Çalışma Birleşik Rusya'nın nasıl "iktidar partisi" haline geldiğini, devşirme stratejisini nasıl sürdürdüğünü ve de bu süreç sonunda nasıl hegemonik bir parti konumuna eriştiğini irdeleyecektir. Çalışmamızın iddiası o dur ki, Putin yasal sınırlamalar ve zorlamalar ile Birleşik Rusya'yı "iktidar partisi" haline getirmiş ve böylece devşirme faaliyeti için zemini hazırlamıştır. Birleşik Rusya da bölgesel elitlere kaynak ve siyasaya erişme fırsatları sunarak onların parti üyesi olmasını sağlamıştır. Neticede 10 yıllık süreç içinde siyasal elitlerin kahir ekseriyeti doğrudan ve dolaylı yollarla devşirilmiş ve parti, hegemonik bir partiye dönüşmüştür. Putin de Birleşik Rusya sayesinde yönetim maliyetlerini düşürmüş, parti içi hizipleşmeleri kontrol altına almış ve toplumsal muhalefete önderlik edecek siyasi elitleri etkisizleştirmiştir.

ARTICLE INFO

<i>Article History</i>	
Received	7 February 2022
Accepted	18 June 2022
Available Online	19 August 2022
Article Type	Research Article

Keywords

Cooptation,
Hegemonic Party,
United Russia,
Putin,
Electoral Authoritarianism.

ABSTRACT

In electoral authoritarian regimes, the cooptation of the opposition is one of the most frequently used management techniques. The cooptation can be carried out not only through the personal relations of the autocrat, but also through the institution of the political party. The act of cooptation through a political party results in that party becoming a hegemonic party in national and subnational politics. In this study, we will consider United Russia, one of the most influential Hegemonic Parties of our time, and examine the electoral authoritarian regime established by Putin through it. The study will examine how United Russia became a "party of power", how it continued its cooptation strategy, and how it became a hegemonic party at the end of this process. The thesis of our study is that Putin made the United Russia a "party of power" with legal restrictions and coercion, thus laying the groundwork for the cooptation activity. Meanwhile, United Russia has provided regional elites with spoils and opportunities to access politics, thereby enabling them to become party members. As a result, within a period of 10 years, the overwhelming majority of the political élites were cooptated directly and indirectly, and the party turned into a hegemonic party. Thanks to United Russia, Putin also reduced the costs of administration, controlled the intra-party schisms, and neutralized the political elites that would lead the social opposition.

EXTENDED SUMMARY

There are many tools that authoritarian regimes use to maintain their power, but ideology, censorship, recruitment, and repression are the foremost tactics. While repression and propaganda devices were preferred in closed authoritarian and totalitarian regimes, cooptation and censorship of the opposition have become more common in today's authoritarian elective regimes. The main reason for this is that the use of repression devices has become more

costly today. This cost is realized both in the form of the decline of the economic life in the country and the reaction of the international community. Repression only comes into play when the tactics of cooptation and censorship do not work, that is, when the regime is at its most fragile. However, cooptation does not completely eliminate repression. In many authoritarian regimes, the opposition, which was included in the system through the parliament

^a Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Niğde, **E-Posta:** oguzmustafacem@gmail.com, **ORCID:** https://orcid.org/0000-0003-3968-350X

Yazarlar bu çalışmanın tüm süreçlerinin araştırma ve yayın etiğine uygun olduğunu, etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine uyduğunu beyan etmiştir. Aksi bir durumda Akdeniz İİBF Dergisi sorumlu değildir.

and raised on the ground, faced more harsh and direct pressure.

While authoritarian regime literature has focused on power-sharing among intra-party elites in the continuation of the regime, it has generally not paid attention to the role of the opposition in this continuity. However, in recent studies, this deficiency has been started to be eliminated through the issue of cooptation of the opposition, and thus more accurate determinations have been made about the nature of authoritarian regimes. The opposition's internal dynamics and the decision to "be coopt" or "contest" over these dynamics determine the fate of the authoritarian regime. For this reason, an authoritarian regime analysis that does not deal with the opposition will not be able to give the whole picture. Therefore, in our study, we focused on the government-opposition relationship in Russia through this new perspective.

While Russia was seen as a "transitional country" in the 1990s, Yeltsin left his seat to Putin, and its route turned to the "electoral authoritarian" regime. Putin, who has been in power both de facto and de jure since 1999, consolidated his autocratic regime, which he called Sovereign Democracy, with the strategy of "vertical power". The Putin administration, which is defined as a "consolidated authoritarian regime" by Freedom House, does not maintain its power only by means of violence and also resorts to the strategy of cooptation. At this stage, Putin also benefits from the party institution. Putin, who invested in a "party of power" unlike Yeltsin, enabled the United Russia Party (UR) to become a hegemonic party and consolidated his power through it. In this study, it is examined how UR has coopted political opposition over the years and thus how Putin has extended the life of power. The study first dealt with the institution of cooptation in authoritarian regimes, then focused on the role of hegemonic parties in the cooptation strategy, and then examined the emergence of United Russia and its methods of coopting the opposition. The temporal interval of the study was until 2011 when UR won the 3rd Election victory, and thus the Hegemonic Party System was established in Russia.

The findings of the study are as follows: With the hegemonic party he built and the legal changes that helped strengthen it, Putin prevented the disintegration of the power network; through the party, he both prevented conflicts within the power bloc and eliminated possible threats from outside; the greatest contribution of the party establishment to him was undoubtedly the cooptation of opposition and regional elites; the hegemonic party institution and the strategy of cooptation carried out through it, kept Putin in the political life, even if he stepped down from the presidency. He first served as prime minister, then regained the presidency. Putin, who re-entered the presidency in 2012, will be able to stay in power until 2036, according to analysts. What has enabled Putin to achieve this is undoubtedly the United Russia Party and its cooptation strategy. If he did not have the party institution, he would not be able to return to the office of president after being prime minister, could not extend his constitutional

mandate, and his political life would come to an end in a situation like Yeltsin's crisis.

This study has also shown that it is not only his management techniques but also the opposition's consent to the continuation of the regime that enables Putin to maintain his power. The spoils, positions and policy opportunities brought by the cooptation not only keep the opposition within the system, but also prevent them from leading the social opposition. It can also be said that UR has adopted two different methods of cooptation; one is direct, and the other is indirect. While the party directly recruited the regional elites, it indirectly recruited the opposition parties by turning them into system parties.

1. Giriş

Otoriter rejimlerin iktidarlarını sürdürmede kullandıkları birçok araç vardır, fakat propaganda (ideoloji), sansür, devşirme ve de baskı en önde gelen taktiklerdendir. Kapalı otoriter ve totaliter rejimlerde baskı ve propaganda aygıtları tercih edilirken, günümüzün seçimli otoriter rejimlerinde muhalefeti devşirme ve sansür daha yaygın kullanılır hale gelmiştir (Guriev & Treisman, 2015; Gerschewski, 2013). Bunun en temel nedeni de baskı aygıtlarının kullanılmasının günümüzde daha maliyetli hale gelmesidir. Bu maliyet hem ülke içindeki ekonomik hayatın gerilemesi hem de uluslararası toplumun tepkisi şeklinde gerçekleşmektedir. Baskı ancak devşirme ve sansür taktikleri işe yaramadığı yani rejimin en kırılgan olduğu zaman devreye girmektedir (Guriev & Treisman, 2015: 4). Ama devşirme, baskıyı da tamamen ortadan kaldırmamaktadır. Birçok otoriter rejimde parlamento kanalı ile sisteme dahil edilerek, toprak üstüne çıkarılan muhalefet daha sert ve doğrudan bir baskı ile karşılaşmıştır

Otoriter rejim literatürü rejimin devamlılığında parti içi elitler arasındaki güç paylaşımına odaklanırken, genelde muhalefetin bu devamlılıktaki rolüne dikkat etmemiştir. Ancak son dönemdeki çalışmalarda muhalefetin devşirilmesi konusu üzerinden bu eksiklik giderilmeye ve böylece otoriter rejimlerin doğasına dair daha isabetli tespitler yapılmaya başlanmıştır (Albrecht, 2005). Muhalefetin kendi iç dinamikleri ve bu dinamikler üzerinden tercih ettiği "devşirilme" ya da "mücadele" kararı, otoriter rejimin kaderini belirlemektedir. Bu nedenle de muhalefetin ele alınmadığı bir otoriter rejim analizi haliyle resmin tamamını veremeyecektir. Biz de çalışmamızda bu yeni perspektif üzerinden Rusya'daki iktidar-muhalefet ilişkisine odaklanacağız.

Rusya 1990'larda geçiş sürecinde olan bir ülke olarak görülürken, Yeltsin'in koltuğunu Putin'e bırakması ile rotası "seçimli otoriter" rejime döndü (Golosov, 2011; Levitsky & Way, 2010). 1999 yılından başlayarak günümüze kadar iktidara hem de facto (başbakanlık dönemi) hem de de jure sahip olan Putin, Egemen Demokrasi adını verdiği otokratik rejimini "dikey iktidar" stratejisi ile konsolide etmiştir. Freedom House'a göre de "pekişmiş otoriter rejim"¹ olarak tanımlanan Putin yönetimi, iktidarını salt şiddet araçları ile sürdürmemekte ve devşirme stratejisine de başvurmaktadır. Putin bu noktada da parti kurumundan faydalanmaktadır. Yeltsin'den farklı

¹ <https://freedomhouse.org/countries/nations-transit/scores> (Erişim, 01.2022).

olarak bir “iktidar partisi” (paty of power) için yatırım yapan Putin 2001 yılında kurulmuş olan Birleşik Rusya Partisi'nin (UR) Hegemonik bir parti haline gelmesini sağlamış ve onun üzerinden iktidarını pekiştirmiştir. Bu çalışmada UR'nin siyasal muhalefeti yıllar içinde nasıl devşirdiği ve böylece Putin'in iktidar ömrünü nasıl uzattığı incelenecektir. Çalışma önce otoriter rejimlerde devşirme kurumunu ele alacak, sonrasında Hakim/hegemonik partilerin devşirme stratejisindeki rollerine odaklanacak ve sonrasında da Birleşik Rusya'nin ortaya çıkışı ve muhalefeti devşirme yöntemlerini tartışacaktır. Çalışmanın zamansal sınırlılığı ise UR'nin 3. Seçim zaferini kazandığı ve böylece Rusya'da Hegemonik Parti Sistemi'nin kurulduğu 2011 yılına kadardır.

2. Otoriter Rejimlerde Devşirme Stratejisi

Jennifer Gandhi devşirmeyi/devşirilmeyi, (cooptation) “potansiyel muhalefetin bir bölümünün, siyasa ödünleri, karar alma sürecine dahil etme ya da maddi ödüller ile iktidar tarafına çekilmesi ya da muhalefetten uzaklaştırılması” olarak tanımlar (Gandhi & Przeworski, 2006: 2). Svoboda (2012: 10) ise muhalefete, iktidarla “uyumlu olmaları için verilen pozitif teşvikler” olarak adlandırmaktadır. Gerschewski (2013: 22) ise iktidarın, muhalif kişi ya da grupları resmi ve gayri resmi araçlara kendine bağlaması olarak görmektedir. Literatürde devşirmenin araçları konusunda bir mutabakat olmakla birlikte, devşirilecek aktörün kim olacağı konusunda tartışma vardır. Svoboda kitlelerin maddi ödüller ile iktidarı desteklemeye teşvik edilmesini de devşirme olarak görürken, Gandhi kurumsal muhalefeti ve elitleri devşirmenin hedefi olarak görmektedir. Biz de bu çalışmada halk kitlelerinin sadakatlerinin maddi ödüller ile elde edilmesini klientalizm olarak tanımlayıp, devşirilme başlığı altında sadece siyasi elitleri ve de kurumsal muhalefeti ele alacağız.

Devşirmenin araçları da ülkeden ülkeye değişmekle birlikte genel olarak iktidarlar dört farklı yöntem benimsemektedirler. Bunlar kurumsal-yapısal, maddi, geleneksel ve kimlik temelli devşirmelerdir (Josua, 2016:12). Kurumsal-yapısalda, muhalefet partileri ve elitleri, anayasal kurumlar ve pozisyonlar aracılığıyla devşirilmektedirler. İktidar partisi, parlamento, senato, bakanlıklar ve bürokrasi ve pozisyonlar kanalıyla muhalefeti rejimle uyumlu hale getirmektedir. İkinci olarak ise maddi kaynaklar ile muhalif elit ve grupların kazanılması ön plana çıkmaktadır. Bu kaynaklar ya kişisel çıkarlar için ya da grubun tabanını korumak için aktörler tarafından kabul edilmektedir. Daha çok Ortadoğu ve Afrika ülkelerinde görülen bir diğer devşirme modeli de geleneksel modeldir. Bu modelde iktidar, kabile ve aşiret liderlerini devşirerek, rejimine destek sağlamaktadır. Son olarak ise kimlik temelli devşirme modeli vardır. Bu noktada iktidarlar ya milliyetçi ya da dinsel bir dil ve program ile toplumsal muhalefeti devşirmektedirler (Josua, 2016: 8-11).

Seçimli otoriter rejimlerde muhalefetin koordinasyonu ve ittifakı iktidarın el değiştirmesinde birincil önemdedir. İktidarlar da çoğunlukla bunun farkında oldukları için bu koordinasyona ve ittifaka mâni olmak isterler. İktidarın bu noktada en sık başvurduğu taktik “böl ve yönet”tir. İktidar, muhalefet liderlerine ve üyelerine makam ve kaynak gibi ödüller sunarak (Arriola, 2014) ya da siyasi ödünler vererek

(Gandhi & Przeworski, 2006) bir araya gelmelerine mâni olur. Bu durum karşısında muhalefetin yapabilecekleri çok sınırlıdır, çünkü muhalefet ittifakını bir arada tutmaya yarayacak kaynaklara sahip değildir.

Seçimli otoriter rejimlerde kaynaklar ve kurumlar büyük ölçüde iktidar partisinin elinde bulunsa da eğer ülke doğal kaynak zenginliğine sahip değilse partinin kullanabileceği kaynaklar sınırsız değildir. Bu nedenle iktidar partisi muhalefeti bölme ve yönetme stratejisini verimli bir şekilde kullanmak zorundadır. Öncelikle iktidar, seçim ittifakı riski karşısında böl ve yönet stratejisini benimsemelidir. Eğer böyle bir risk yoksa, muhalefetin bir bölümünü devşirmek zaten anlamlı olmayacaktır. Seçim ittifakı, muhalefetin de birçok zorlukla kotarabileceği bir girişim olacağı için iktidarın bu ittifakın salt tesis edilmesini değil tehdit edici bir güce erişmesini de beklemesi gerekecektir. Aksi takdirde muhalefetin her blöfünde, devşirme için kaynak aktarma yoluna gidilir ki, bu iktidarda kalma maliyetini artıran bir sonuç doğurur. Bu nedenle böl ve yönet stratejisine bağlı devşirme yöntemi için öncelikle iktidarı tehdit eden bir seçim ittifakı gerçekleştirilmelidir. İkinci olarak devşirilecek muhalefet partisi ya da elitlerinin belirlenmesi gerekecektir. Bu noktada iktidar en az kaynakla, ittifaka en büyük zararı vermeyi hedefleyeceği için etkili bir hedef seçmelidir. Ana muhalefet partilerini ve güçlü muhalefet partilerini devşirmek neredeyse iktidarı paylaşmak anlamına geleceği için küçük ama stratejik muhalefetin devşirilmesi akla uygun olacaktır (Nandong, 2020: 5).

İktidar böl ve yönet stratejisini iki ödül üzerinden inşa edebilir: Maddi kaynak ve makam. Makamlar ya kişiye sağlayacağı yıllık kazanç ve itibar ile ya da partiye getireceği güç ile değerlendirilir. Özellikle taban kazanma ve de tabanını koruma konusunda zorluk yaşayan küçük partiler için iktidardan elde edilen bir bakanlık hayatı önemdedir. Bazı muhalif siyasi elitler ise kendi ideolojisinin siyasi karar alma sürecinde etkili olabilmesi için, prensip itibarı ile iktidardan makam kabul edip, devşirilmeye rıza gösterebilir (Gandhi & Buckles, 2016: 6). Kaynak ve makamların devşirme işleminde rahatlıkla kullanılabilmesi için de siyasal rejimin kişiselleşmiş, neopatrimonyal bir hal almış olması gerekmektedir. Dolayısıyla başkanlık sistemi gibi kişiselleşmeye daha eğilimli olan siyasal sistemler muhalefeti devşirmede oldukça etkilidir (Roberts, 2017: 8).

Muhalefet liderlerinin devşirilmesinde en sık kullanılan yöntem, onlara bir bakanlık verilmesi ya da onlar için bir bakanlık yaratılmasıdır (Arriola, 2009: 1346). 40 Afrika ülkesinin 30 yıllık kabine tarihini inceleyen Arriola, Afrika otokratlarının iktidarlarını koruyabilmek için sık sık muhalif elitlerle patronaj ilişkisine girdiklerini ve onlara bakanlıklar sunduğunu göstermiştir. Öyle ki, bu ülkelerde kabinelerin koltuk sayısı sürekli bir artış içinde olmuştur. 17 Sahra altı Afrika ülkesindeki muhalefet partileri üzerinden yapılan bir diğer incelemede de muhalefet ittifakına girmeyen partilerin, mevcut iktidarın seçim zaferinden sonra kabinede en az bir koltuk elde ettikleri tespit edilmiştir (Gandhi & Buckles, 2016). Bakanlık kadar vekillik ve senatörlük verilmesi de otoriter yönetimin tercih ettiği bir devşirme yöntemidir (Reuter & Robertson, 2015: 236). Hatta dağıtılacak makam sayısının artırılabilmesi için çift kanatlı parlamentoya geçiş yani bir senato ihdası da otoriter yönetimlerin başvurdukları bir diğer yöntemdir (Baturo & Elgie, 2018). Ayrıca bu ülkelerde kabinenin koltuk

sayısındaki artış ile askeri darbeler arasında da zıt bir korelasyon olduğu gösterilmiştir (Arriola, 2009: 1348). Kısacası muhalif liderleri devşirmek, otoriter yönetimlerin ömrünü uzatmıştır.²

Seçimli otoriter rejimlerde, iktisadi yapı genellikle bir *ahbap-çavuş kapitalizmi* görüntüsü verir (Sharafutdinova, 2010; Aslund, 2019). Buna göre iktidar kaynaklar üzerinde mutlağa yakın bir kontrol gücüne sahiptir ve kamusal zenginlikten kimin ne kadar pay alacağına o karar vermektedir. Böyle bir ekonomide, muhalefette kalmak yoksullaşmak ile eş anlamlıdır. Bu nedenle iktidarlar, muhalefet parti ve elitlerini devşirmede büyük bir avantaja sahiptir. İktidarın böyle bir güce sahip olduğunun bilinmesi de muhalefet arasında sürekli “güvensizlik” duygusuna neden olmakta ve ittifakların kırılabilirliğini artırmaktadır. Fakat ekonomik şartlar kötüleşirse, iktidar hem muhalefete sunacak kadar kaynak ayıramaz, hem de muhalefet iktidarın zayıfladığını düşünerek, onunla ittifak yapmak istemez. Bu noktada iktidar, devşirme stratejisini bırakarak, sansür ve propaganda ile iktidarını korumayı tercih edecektir (Gurley & Treisman, 2015: 5). Kısacası ekonomik büyüme ile muhalefeti devşirme arasında olumlu bir korelasyon vardır.

Rejimin otoriter niteliği de ittifakların kaderini belirlemektedir. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, seçimli otoriter rejimlerden çıkışta en etkili strateji seçim ittifakıdır fakat ittifaklar da ancak bu otoriter rejimin seçimle iktidarı bırakacağına kani olunduğu zamanlarda kurulabilmektedir. Öyle ki, uluslararası toplumu dikkate almayan, yabancı yatırıma bel bağlamayan ve de şiddet aygıtları ile iktidarını sürdüren otoriter bir ülkede, muhalefet iktidarın barışçı bir şekilde el değiştireceğine inanmayacak ve seçim ittifakına gitmeyecektir. Şurası çok nettir ki, otoriter iktidarlar muhalefeti, sadece kendi partisine veyahut ittifakına dahil ederek devşirmezler, ayrıca muhalefet ittifakına dahil olmaması yoluyla da devşirebilirler.

Muhalefet bloğunun ittifak siyasetini sürdürebilmesi ve koordine olabilmesi, iktidarın hamlelerinden bağımsız olarak da güçtür. Çünkü partiler, olası bir zaferden sonraki güç paylaşımını ve ortak adayı belirlemek ve bunu da tabanlarına kabul ettirmek durumundadır. Pazarlıklar üzerinden ilerleyen bu süreç çok kırılındır ve birçok örnekte, iktidar parçalı ve rekabet halinde bir muhalefetle karşı karşıya gelebilmektedir.

Bu noktada otoriter rejimin devamlılığında sadece iktidarın gücü ve manipülasyonlarına odaklanmak yerine muhalefetin stratejilerine de dikkat etmek yerinde olacaktır. Zira çoğu durumda muhalefet önüne çıkan ikilemlere doğru yanıtlar üretemeyerek, iktidarın ömrünü uzatmaktadır. Muhalefet partilerinin iktidarın devşirme hamlesi karşısında yapabileceği iki şey vardır: kabul edip muhalefet safından ayrılmak veya reddedip siyasi mücadeleye devam etmek. Hangi partinin devşirmeye rıza gösterip, hangisinin mücadeleye devam edeceği partilerin ideolojik ve örgütsel yapılanmaları üzerinden ilerlemektedir. İktidara ideolojik olarak yakın olan partilerin daha rahat devşirilebileceğini iddia eden çalışmalar vardır (Magaloni, 2006). Fakat bu sahada her zaman doğrulanmamaktadır. Zira aynı seçmen

tabanına hitap eden bu partiler arasında ciddi bir rekabet de bulunmaktadır. Bu ideolojik yakınlık çoğu örnekte muhalefet partisinden, iktidar partisinden kopuşlar ile oluşmasından dolayıdır. Bu nedenle iktidar partisi, bu partileri devşirmekten ziyade baskılamayı tercih etmektedir. Meksika’yı 70 yıl tek başına yöneten PRI, 1980 sonrası kendisinden kopan PRD’yi baskılamak, rakip ideolojinin temsilcisi olan PAN’ı meşru bir rakip olarak kabul etmiştir (Oğuz, 2021).

Bu gibi örneklerden dolayı ideolojik yakınlığın devşirilmeye birincil bir rol oynayamayacağını ve ideolojiden ziyade partilerin örgütsel yapılarına bakılması gerektiğini iddia eden çalışmalar da vardır (Buckles, 2019: 885). Buna göre muhalefet partisi güçlü partizan (aktivist) kadrolara sahipse, bu onun iktidarın baskıları karşısında daha sağlam durmasını sağladığı gibi halka ulaşmada ve kitleyi iktidara karşı mobilize etmede de avantaj kazandırmaktadır. Bu nedenle de aktif bir siyasal tabana sahip olan muhalefet partisi devşirilmeyi değil iktidara karşı mücadele etmeyi tercih edecektir. Ayrıca böyle bir partinin yönetimi ödülleri için iktidara yaklaşmayı tercih ettiğinde, partizanlarını kaybedeceği için iktidar olma hedefinden tamamen feragat etmiş olacaktır (Buckles, 2019: 887). Dolayısıyla güçlü parti örgütlerine ve aktivist kadrolara sahip olan partilerin, devşirilmelerinin zor olduğunu söyleyebiliriz.

3. Muhalefetin Devşirilmesinde Etkin Bir Araç: Hegemonik Parti

Muhalefetin devşirilmesi otoriter parti ve elit arasında gerçekleşebileceği gibi lider ile elitler arasında da gerçekleşebilir. Fakat günümüzün yeni otoriter rejimleri olan seçimli otoriter rejimlerde, otokrat liderler kurumlar ile yönetmeyi stratejik nedenlerle daha faydalı bulmaktadırlar. Bu kurumların başında ise siyasal parti gelmektedir (Geddes, 1999). Geddes’in (1999) çalışmasının da gösterdiği üzere siyasal partiye sahip olan otoriter rejimler, olmayanlara göre çok daha dayanıklı olmaktadır. Siyasi parti aracılığıyla otoriter rejim, “elitlerin hırslarını dizginler, rejim içi fraksiyonları birleştirir; kaynakların, siyasaların ve de pozisyonların paylaşımında bir norm belirleyerek, elitleri ön görülebilir bir gelecekte mevki ya da ödül elde edebileceklerine inandırır” (Brownlee, 2007) böylece parti dışında ikbal arayışlarına girmelerine mâni olur.

Tam otoriter rejimlerde çok partili siyasal hayata izin verilmediği için bu parti *Tek Parti* olarak karşımıza çıkarken, çok partili siyasal hayata izin verilen seçimli otoriter rejimlerde *Hâkim* ya da *Hegemonik Parti* olarak ortaya çıkmaktadır. Hâkim parti aracılığıyla otokrat liderler, sandıkta seçim galibiyetini garantilerler, yasama organını kontrol edebilirler, rejim için destek sağlarlar, rejim içi elit çatışmalarını yönetebilirler ve rejimin devamlılığı için yeni koalisyonlar sağlayabilirler (Reuter & Remington, 2009: 501).

Hakim parti ve sistemini ilk defa tanımlayan Sartori’ye göre bir ülkedeki parti sistemine *Hakim Parti Sistemi* diyebilmenin üç şartı vardır; ilk olarak bir parti yasama organındaki koltukların çoğunluğunu elde etmelidir; ikinci

² Muhalefetin devşirilmesinin otoriterliğin mutlak zaferi olarak okunmasına da eleştiriler getirilmektedir. Otoriter iktidar partisi, muhalefeti devşirerek, onları kendi karar alma süreçlerine dahil ederek, rejim karşıtlıklarını azaltıp, barışçı bir şekilde iktidar devrini de garanti

altına alabilir (Nandong, 2020). Devşirmek yerine baskının tercih edildiği örnekler de ise iktidarın devri hep bir sıfır toplamlı oyun olarak görüleceği üzere, iktidar hiçbir zaman ne serbestleşmeyi ne de demokratikleşmeyi kabul etmeyecektir.

olarak çoğunluğun elde edilemediği durumlarda da parti etkili azınlık hükümetleri kurabilmelidir; üçüncü olarak bu partiler başarılarını üç ardıl yasama seçiminde sürdürebilmelidirler (Sartori, 1976: 196-198). Sartori (1976: 204) bu noktada Hegemonik Parti ile Hâkim Parti arasında da bir ayrıma gider ve Hegemonik Parti Sisteminde iktidarın el değişimi mümkün değilken, Hakim Parti sisteminde mümkün olduğunu iddia eder.

Bu noktada şu konunun da netleşmesi gerekmektedir. Birçok ülkede üst üste seçim zaferleri kazanan ve kurulan her iktidar koalisyonunda yer alan hakim partiler bulunabilir. Fakat bu partilerin mevcudiyeti o sistemi hakim parti sistemi yapmaya yetmemektedir. Bir parti sistemini bu şekilde adlandırabilmek için hakim partinin ardıl seçimlerde tek başına iktidar olması gerekmektedir. Bu nedenle İsveç Sosyal Demokrasi Partisi ve İtalyan Hıristiyan Demokratları seçim başarılarından dolayı hakim parti olsalar da, İsveç ve İtalyan Parti Sistemi hakim parti sistemi değildir. Hindistan'daki Kongre Partisi, Japonya'daki LDP, Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki ANC tek başlarına iktidar oldukları için bu ülkelerin parti sistemi Hakim Parti Sistemi olarak adlandırılmaktadır.

Hegemonik Parti Sistemi ise otoriter rejimle özdeşleşen tek bir partinin, çok partili seçimleri domine etmesidir. Hegemonik parti ülkedeki tüm yönetsel pozisyonları olmasa da, büyük bir çoğunluğunu kontrol edebilmekte, siyasaları ve kaynakları dağıtmakta, kamusal kaynaklara erişimde büyük bir imtiyaza sahip olmaktadır. Böylece iktidarını siyasi rekabete maruz kalmadan sürdürebilmektedir. Hegemonik partinin otoriter rejim için en önemli işlevi ise potansiyel ya da aktüel muhalif elitleri parti safına çekebilmesi ve de kendi elitlerini de sunduğu imkan ve vaatlerle olası kaçışlardan caydırmasıdır (Magaloni, 2008).

Hegemonik partinin elitler ve toplum üzerindeki kontrolünü sağlayan şey ise ekonomik performansdır. Zira otoriter rejimlerde iktidar ekonomik çoğulculuğa izin vermediği için kaynak dağıtımını sadece iktidar aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Bu nedenle de partinin ve rejimin ikbalı kaynak dağıtabilme ve oy satın alabilme kudretine bağlıdır. Klientalizmi sürdüremediği noktada partinin elit koalisyonu dağılacaktır (Magaloni, 2006). Bu nedenle bu tür rejimlerde zengin bir rant geliri ya da geniş bir kamu sektörü zorunluluktur.

Çalışmamızın konusu olan Rusya'da da rejimin muhalefeti devşirmede kullandığı başat araç hiç şüphesiz bir hegemonik parti olan Birleşik Rusya'dır. Çalışmanın bundan sonraki kısmında bu hegemonik partinin yapısı ve muhalefeti devşirmedeki etkinliği irdelenecektir.

4. Birleşik Rusya Partisi'nin Hegemonik Parti Olma Süreci

Demokrasiye geçiş ile birlikte Rusya siyasetinde siyasal parti kurumunun gelişimi merak uyandırmıştır. Zira on yıllarca devletle özdeşleşen tek bir partiyi bilen Rus halkı için "siyasal partiler" yeni bir olguydu. 1990-95 arasında parti sayısında çarpıcı bir yükseliş görüldü ancak 21.yy'a girerken partiler bu ilgiyi yitirdiler ve sayıları giderek azaldı. Parti kurumunun gelişmemesinin Rusya özelinde birkaç nedeni mevcuttur. Bunlardan en önemlisi Rusya'nın federatif bir yapıya sahip olmasıdır. Federasyon bölgeci, merkezkaç eğilimleri güçlendirmekte ve ulusal parti kurumunun gelişimine izin vermemektedir. Zira ulusal

birimlerdeki siyasi elitler, Moskova merkezli bir parti bürokrasinin içine dahil olmaktan ziyade bölgelerinde inşa ettikleri "politik makineler" ile siyasi hayata dahil olmaktadır. Dolayısıyla Birleşik Rusya'nın ortaya çıkışına kadar Moskova'da etkisiz ve küçük partiler görünürken, ulusal birimlerde tek adama bağlı "politik makineler" görmekteydik (Reuter, 2017: 117).

Parti kurumunu güdük bırakan bir diğer etken de, post-komünist dönemin yeni güç vektörleri olan *Oligarklardır*. Ülkenin önemli sanayi altyapılarına ve doğal kaynaklarına el koyan bu yeni elitler, kendi ikballeri için siyasetle yakından ilgilenmekte ve siyasilere lobi yapmaktaydılar. Lobi faaliyetinin ve siyasetçi devşirmenin işe yarabilmesi için de siyasilerin bir parti disiplini içinde değil bağımsız olarak hareket etmeleri gerekmektedir. Bu nedenle siyasi elitlerin partileşmemesi oligarkların lehineydi ve onlar da çeşitli teşvik ve girişimlerle partilerin gelişimini engellediler (Hale, 2010: 91).

Bölgesel elitler ve oligarklar kadar Kremlin de parti kurumunun gelişimine sıcak bakmadı. Özellikle Yeltsin kendisini partiler üstü bir konumda tanımlamak istediği için hiçbir partiye üye olmadı. Yeltsin'in bu tercihi kendi konumunu sağlama alma arzusu kadar ittifak kurma ve muhalifleri devşirmede esneklik arayışı da etkiliydi. Zira bölgesel elitler ve oligarklarla kişisel ilişki kurarak, istediği sonucu elde edebiliyordu (Hale, 2010: 91). Ancak Kremlin kısa zamanda bir parti kurumuna sahip olmadan, Duma'yı dilediği gibi kontrol edemediğini ve de bölgesel yönetimlere söz geçiremediğini anladı. Bu nedenle 90ların ikinci yarısından itibaren kendisi için bir parti arayışına girdi. Özellikle Putin'in Başkanlık makamına geçişi ile parti kurumu önem kazanmaya başladı. Putin önce Kremlin karşısı bir parti ittifakını dağıtmak için Birlik İttifakı'nı kurdu ve sonrasında hem yasama organındaki koordinasyon kabiliyetinden dolayı hem de Kremlin'in gücünü tüm ulusa yayabilmesinden dolayı bu ittifakın partileşmesini ve devamlılık sağlamasını destekledi.

1993 yılında Rusya Federasyonu'nda ilk rekabetçi parlamento seçimler gerçekleşti ve bunu 95 ve 99 seçimleri takip etti. Her ne kadar Yeltsin siyasal sistem üzerinde büyük bir güce sahip olsa da bu seçimlerin sonucu belirsizdi. Zira Yeltsin'in zımnı olarak destek verdiği partiler bu seçimlerin hiçbirinden birinci parti olarak çıkamadılar (Bkz. Tablo 1). Ancak Putin'in 2000 yılında yüksek bir popülarite ile Başkanlık makamına geçmesi ve de Birleşik Rusya Partisi'ne destek vermesi ile Rusya'da seçim kuralları "netliğini", seçim sonuçları da "belirsizliğini" kaybetmeye başladı (McFaul & Stoner-Weiss, 2010: 67). Putin 2001 yılında önce siyasal partiler kanunu değiştirdi, 2002 yılında ise seçim kanununda bir dizi değişikliklere gitti. Araştırmacı Buzin de (2012) 2003 ve 2007 yılları arasında bu kanunlarda yapılan değişiklikler ile UR için "garanti ve öngörülebilir" seçim sonuçlarının elde edildiğini iddia etmiştir. Bu değişiklikler arasında en önemlisi hiç şüphesiz, bölgesel yasama organlarının seçim sisteminin değiştirilmesidir. 2003 yılına kadar dar bölge çoğunlukçu seçim sistemi ile temsilciler belirlenirken, bu tarihten itibaren parti listesi ile çoğunlukçu seçim sistemini birleştiren karma bir seçim sistemi benimsendi. Böylece bireylerin bağımsız bir şekilde seçime girmeleri zorlaştırıldı ve siyasal partilere üyelik arttı (Panov & Ross, 2013: 377).

Bu dönüşümden de en çok yararlanacak olan hiç şüphesiz Kremlin'in desteğini alan Birleşik Rusya Partisi olacaktır.

Tablo 1. Putin Dönemine Kadar Kremlin Yanlısı Partilerin Duma Seçimleri Performansı (Wikipedia'dan Derlenmiştir)

	1993 Duma Seçimleri	1995 Duma Seçimleri	1999 Duma Seçimleri
1.Parti ve Yüzdesi	Rusya Liberal Demokrat Partisi (LDPR)- %22,92	Rusya Federasyonu Komünist Partisi (CPRF)- %22,30	Rusya Federasyonu Komünist Partisi (CPRF)- %24,29
Kremlin/ Yeltsin Destekçisi Parti ve Yüzdesi	Rusya'nın Demokratik Tercih (VR)- %15,51 (2. Sırada yer aldı)	Evimiz Rusya (NDR)- %10,13 (3. Sırada yer aldı)	Birlik (UNITY)- %23,32 (2. Sırada yer aldı)

Putin 2000 yılında Başkan olduğunda henüz Birleşik Rusya Partisi kurulmamıştı.³ Bu parti 2001 yılında 1999 tarihinde kurulmuş olan Birlik İttifakı'nın (Unity Bloc) bir devamı olarak ortaya çıktı. Birlik İttifakı 1999 Duma seçimleri öncesi Kremlin tarafından oluşturulmuştu ve hedefi de güçlü bir alternatif olan *Fatherland-All Russia* (OVR)'yı mağlup etmektir (Reuter, 2017: 110). Başbakan Putin'in öne çıkan popülaritesi ile ittifak %23 gibi bir oy oranı ile, Komünist Parti'den sonra ikinci parti oldu ve rakibi OVR'ye önemli bir darbe indirdi. Bu başarının ardından ittifak, kurumsal bir partiye dönüşmeye başladı. Duma'daki bağımsız vekiller ittifakın meclis grubuna dahil olurlarken, birçok OVR vekili de Kremlin'in desteğini alan ve yüksek bir oy oranına kavuşan bu ittifaka dahil olmaya yöneldiler. Rakip OVR yönetimi de bu gidişatın etkisinde kalarak, Birlik İttifakı ile birleşme yönünde karar aldılar ve nihayet 2001 Aralığında iki ittifak birleşerek Birleşik Rusya Partisini (UR) kurdular (Reuter, 2017: 124). 2001-2003 yılları arasında parti, Başkan Putin'in parlamentodaki temel desteği oldu ve partinin sağladığı yasama çoğunluğu ile o birçok reforma imza attı. Putin ve parti arasında oluşan bu bağ Putin'in halktan aldığı görev onayı ile partinin daha yüksek bir halk teveccühüne kavuşmasına neden oldu. Öyle ki, 2003 Duma seçimlerinde Birleşik Rusya, Komünistleri ve Liberal Parti'yi geride bırakarak Duma'da birinci parti haline geldi.

2004 yılında Putin'in başkanlık seçiminde %70 gibi bir oy oranına kavuşması ile Rusya siyasetinde önemli bir dönem başladı. Putin sahip olduğu bu yüksek görev onayı ile bölgesel elitleri ve oligarkları tam anlamıyla kontrol altına almak ve de ulusaltı birimlerin bağımsız hareket etme

kabiliyetlerini sınırlamak istedi. Bu amaca ulaşmak için seçtiği araç ise Birleşik Rusya Partisi olacaktır. Ancak Putin'in parti ile kurduğu ilişki başından beri paradoksal bir görüntü arz etmiştir (Reuter, 2011: 2). Partinin üyesi olmayan Putin, partiye yakın görünerek ona elitler ve kitle düzeyinde önemli bir popülerlik kazandırıyor. Fakat parti ile yakınlığının onu sınırlandıracağı düşüncesi ile hep bir mesafe koyma arayışı da vardı. Zira kendisini partiler ve siyaset üstü bir konumda göstermek istiyordu. Hem partiyi güçlendirip Rus toplumu ve elitler üzerindeki kontrolünü sürdürmek hem de partinin getireceği sınırlamalara tabi olmamak mücadelesini bugüne kadar sürdürdü.⁴

Putin "dikey iktidarı" (Power Vertical)⁵ inşa etmek için muhalif elitleri devşirmenin ve onları bir partinin kontrolü altına almanın elzem olduğuna inanıyordu. Bu stratejideki en temel hedefi de bölgesel elitlerdi. Zira post-komünist dönemde ülke federal bir yapıya dönmüştü ve federal birimlerde güçlü siyasi ve ekonomik elitler Moskova karşısında özerk pozisyonlar alıp, Kremlin'deki iktidara tehdit yaratabiliyordu. Putin bölgesel elitlerin kontrolü için Birleşik Rusya Partisi'nden faydalanacaktı. Hatta şunu diyebiliriz ki, Birleşik Rusya'nın hegemonik parti olma sürecinde en önemli gelişmelerden biri Rusya'da gücün merkezde/Moskova'da toplanmasıdır (Konitzer & Wegren, 2006). Yeltsin döneminde adem-i merkezileşmeye giden ve iktidarı federe birimlerle paylaşan Rusya'da, Putin'in iktidara gelmesi ile süreç tersine dönmüştür. Onun ilk iki dönemindeki ulusaltı siyaseti hedef alan uygulamaları ülkenin federal yapısını dönüştürmüş ve gücün Kremlin'de toplanmasını sağlamıştır. Öyle ki, Cameron Ross (2010: 152) Putin ile Rusya'nın yarı-merkezi bir devlet haline geldiğini ve federalizmin salt anayasada geçen bir ifade olarak kaldığını iddia etmiştir.

Rusya siyasetinde iktidarın dikeyleşmesi ve merkezleşme süreci birkaç adımda gerçekleşti. Öncelikle Putin 2000 yılında göreve gelir gelmez, parlamentonun üst kanadı olan Federasyon Konseyi'nde önemli değişikliklere gitti. Ulusaltı birimlerden gönderilen ikişer kişiden oluşan bu konseye önceden ulusaltı birimin yürütme başkanı ve de yasama organı başkanı doğrudan yerleşmekteydi. Ancak Putin bölgesel elitlerin gücünü kırmak için bu uygulamayı değiştirdi. O tarihten beri yürütme başkanı bölgesel yasama organının onayı ile bir kişiyi atarken, yasama organı da salt çoğunluk ile bir kişiyi görevlendirmektedir (Hyde, 2001: 729). Atanan bu kişiler, halk oyu ile seçilmedikleri için de düşük meşruiyete sahiplerdir ve Kremlin karşısında zayıf

³ Putin 1999 seçimlerine giden süreçte başbakanı ve seçim kampanyaları döneminde Çeçen İsyanını sert bir şekilde bastırması ile adından söz ettirmeye başladı. Bu popülarite ile bir yıl sonra gerçekleşen Başkanlık seçiminde Rusya Federasyonu'nun 2. Başkanı oldu. Putin'in parlamento nezdindeki popülaritesi de yüksekti. 2000-2003 arasında Kremlin taraftarı Birlik ittifakının ve de bağımsızların desteği ile güçlü bir parlamento desteği elde etti ve sorunsuz bir dönem yaşadı.

⁴ Her ne kadar Birleşik Rusya, Putin'in partisi olarak bilirse de 2008 yılına gelinceye dek, Putin, Parti ile organik bir ilişkiye girmemiştir. (Putin sadece 2012 seçimlerine partinin adayı olarak girdi. 2000-2004 ve 2016 seçimlerine bağımsız olarak dahil oldu.) 2008 yılında başbakanlık makamına gelince, Medvedev'den boşalan Genel Başkanlık koltuğuna gönülsüzce oturmuş ve bunun "gerçekte parti üyesi olduğu anlamına gelmediğini" beyan etmiştir (Hale, 2010: 81). Putin'in yerine Başkan olarak oturan Medvedev ise her ne kadar seçime Parti'nin adayı olarak girse de, seçilir seçilmez genel başkanlıktan istifa edip, başkanlık makamına parti üyesi olmadan oturmuştur.

⁵ Putin iktidara geldiği ilk andan beri Yeltsin döneminin adem-i merkezileşmiş siyasetini geri döndürmek ve iktidarı tekrar Moskova'da

toplamak istiyordu. Bu gaye ile ulusaltı siyaseti ilgilendiren bir dizi konuda revizyona gitti ve iktidarın formasyonunu dikeyleştirdi. *Power Vertical* olarak adlandırılan bu süreçte resmi ve gayri resmi kanallarla yerel siyaseti ve yerel seçkinleri ilgilendiren konularda değişiklikler yapıldı; valiler ve belediye başkanları Kremlin'in kontrolü altına sokuldu, ulusaltı seçimlerde aday olabilmek Kremlin'in onayına tabii oldu ve bu çalışmada da göreceğimiz üzere doğrudan ve dolaylı yollarla yerel siyasetçiler, Birleşik Rusya Partisi'ne angaje olmak zorunda bırakıldılar (Gel'man & Ryzhenkov, 2011). Bu süreçte en önemli adım ise 2004 yılında valilerin doğrudan seçiminin kaldırılması ve bunun yerine Başkan'ın önerisi ve ulusaltı yasama organının onayı ile atanmalarına geçilmesidir (Teague, 2014: 38). *Power Vertical* sadece ulusaltı siyaseti etkisizleştirmek anlamına da gelmiyordu; yürütmenin, yasamanın kontrolünden çıkması ve hatta yasamanın yürütmenin vesayeti altına girmesi de bu sürecin bir aşamasıydı. Özellikle *Birleşik Rusya* aracılığıyla Rusya Federal Meclisi kısa sürede bir mühür basan (rubber stamp) kurum haline getirilerek, denge ve denetleme kurumu olma niteliğini yitirdi. Yeltsin döneminde Duma'da yasalaşan kanunların %39'u yürütmenin tasarılarıyken, bu oran Putin'in ilk iki döneminde %75'e kadar çıktı (Chaisty, 2013: 96).

konumdadırlar. Hatta birer seçilmiş temsilciden ziyade o bölge için lobi yapan ücretli çalışanlar olarak görülmektedirler (McFaul & Stoner-Weiss, 2010: 67). Putin bu düzenleme ile bölgesel elitlerin ulusal siyasette etkilerini kırmayı başarmış ve potansiyel muhalefet risklerini bertaraf etmiştir.

Putin'in bölgesel elitleri etkisizleştirmek için yaptığı düzenlemelerden biri de, ülkeyi 7 bölgeye bölerek, her bir bölgeye süper valiler atmasıdır. Bölgesel siyasi elitlerin üzerlerinde birer vesayet makamı olarak düşünülen bu kurumların valileri ve seçilmiş yöneticileri yargılama ve soruşturma yetkileri vardı. Bu uygulamanın neticesinde ulusaltı siyasetçiler Putin'e sadakat ile ayakta durabileceklerini kabullendiler ve özerkliklerini kaybettiler (McFaul & Stoner-Weiss, 2010: 78). Öyle ki, 2003 parlamento seçimleri sırasında tüm ulusaltı yöneticiler Putin'i ve Birleşik Rusya'yı desteklediler ve imkanlarını partinin adaylarının seçilmesi için seferber ettiler. Bu ilişki daha sonraki parlamento ve başkanlık seçimlerinde de devam etti.

Putin bundan sonra ise bir dizi siyasal, idari tasarrufla bağımsız siyaset yapma girişimlerine son vermiş ve her siyasetçinin bir siyasal partiye angaje olmasını zorunlu tutmuştur. Bunu zorunlu hale getiren yasal düzenlemeler şu şekildedir: İlk olarak ulusal ve bölgesel yasama organına aday olabilmek için bir parti üyesi olma zorunluluğu getirildi; ikinci olarak bu partilerin tabela partisi olmasına mani olabilmek için ülke çapına yayılmış elli bin üye sayısına sahip olması şartı konuldu; partiye üye olma ise üye ve parti arasındaki bir akit olmanın ötesine geçerek siyasi otoritenin onayı ile mümkün hale geldi. Bu noktada siyasal otorite Birleşik Rusya'ya üye olanların başvurularında sıkıntı görmezken, muhalefet partilerine üyeliklerde maddi hatalar bularak üyeliği zorlaştırdı (Hale, 2010: 94). Rejim ayrıca küçük partilerin varlıklarını da zora sokacak düzenlemeler yaptı. Öncelikle Duma seçimlerine ittifak halinde girilmesini yasakladılar, seçime giren her partinin pusulada yer almasını zorunlu hale getirdiler ve de hazine yardımlarını partilere seçimde gösterdikleri performans üzerinden verme kararı aldılar (Kynev, 2008). Bunlara ek olarak ulusal televizyonlardaki seçim kampanyası sürelerini azaltarak, hali hazırda medyaya erişimi zor olan küçük partileri cendereye aldılar.

Seçim sisteminde yapılan değişiklikler ile de bu cendere daha da daraltıldı. 2007 seçimleri öncesinde dar bölge ile nispi seçim sisteminin bileşiminden oluşan karma sistem bırakılarak, nispi seçim sistemine geçildi. Böylece bölgesel oy yoğunlaşmasından dolayı küçük/bölgesel partilerin sandalye kazanmasının önüne geçildi. Yine aynı düzenleme ile seçim barajı %5'den, %7'ye yükseltildi (McFaul & Stoner-Weiss, 2010: 74). 2005 yılında ise ulusaltı seçimlerin tarihleri (United Election Days) standart hale getirilerek, yılda 2 gün olarak belirlendi. Böylece UR için hem seçimlerde koordinasyon imkanı arttı hem de seçim ekonomisinin maliyeti düştü. Tüm bu basınç sayesinde

2008 yılına gelindiğinde valilerin hemen hemen hepsi Birleşik Rusya Partisi'nin üyesi haline gelirken, bölgesel parlamentoların çoğunluğu da partinin kontrolü altına girmişti (Hale, 2010: 81).

Ancak valilerin UR üyesi olmasının çok daha etkili bir nedeni vardı, bu da valilik seçim sisteminin 2004 yılında değiştirilmesi idi.⁶ O zamana kadar doğrudan bölge halklarının oyu ile seçilen valiler, 2005 ve 2012 yılları arasında devlet başkanın göstereceği adaylar arasından bölgesel yasama organları tarafından seçildi.⁷ Bu tabii ki, valilerin hızlı bir şekilde UR üyesi olmasına neden oldu. 2012 yılında bu sistem değiştirildi ve doğrudan seçim önemli bir değişiklik ile geri geldi. Bundan sonra vali adayları, aday olabilmek için bölge parlamentolarındaki temsilcilerin %5'i ve %10'u arasındaki bir çoğunluğun desteğini almak zorundaydı. Bölge parlamentolarındaki hakim çoğunluk UR'ye ait olduğu için Kremlin'in destek vermediği adayların seçilmeleri yine zor olacaktı. Öyle ki, sistem içi muhalefet olarak görülen Rusya Komünist Partisi, Liberal Parti ve Adil Bir Rusya partileri dahi vali adayı göstermekte zorlanacaklardı (Teague, 2014: 46-47).

Putin'in de facto lideri olduğu Birleşik Rusya Partisi'nin (United Russia-UR), 2011 yılında üst üste elde ettiği üçüncü seçim zaferi ile ülkenin parti sistemi Hegemonik Parti sistemi haline geldi.⁸ Parti bu konumunu 2016 ve 2021 seçimlerinde sürdürmeye devam etti (Bkz. Tablo 2). Yukarıda da görüldüğü üzere UR'nin hegemonik parti konumuna gelmesinde Putin'in de facto ve de jure zorlamaları etkili olmuştur. Ancak muhalefetin UR'ye devşirilmesi ve böylece Kremlin'deki iktidar ömrünün uzaması salt bir baskı ve tehdit sonucu gerçekleşmemiştir. Muhalefetin ödül ve teşvikler için UR'ye yönelmesi de bu süreçte etkili olmuştur.

Tablo 2. Birleşik Rusya Partisi'nin Yıllara Göre DUMA Seçimi Performansı (Wikipedia'dan Derlenmiştir)

Duma Seçimleri	Oy Oranı	Kazanılan Sandalye
2003	37,57%	223/450
2007	64,30%	315/450
2011	49,32%	238/450
2016	54,20%	343/450
2021	49,82%	324/450

5. Birleşik Rusya Partisi'nin Muhalefeti Devşirmesi

Literatürde seçimli otoriter (Golosov, 2014), bürokratik otoriter (Everett, 2022) ve de neopatrimonyal (Robinson, 2017) gibi farklı isimler ile tanımlanan Rusya'daki 20 yıllık Putin rejimi günümüzün tüm otoriter rejimlerinde de gördüğümüz üzere sadece baskı ile ülkeyi yönetmemekte, devşirmeyi de yönetme maliyetlerini düşürmek için elverişli bir araç olarak benimsemektedir. Bu amaca ulaşmada yararlandığı en önemli kurum bir hegemonik parti olarak nitelenen Birleşik Rusya'dır (Turovsky, 2014).

Kremlin, UR'yi açıkça desteklemek ve onu iktidar partisi olarak sunmak konusunda başlangıçta çok temkinli

⁶ 2004 Eylülünde Kuzey Osetya'da Çeçen ayrılıkçılar bir okulu bastı ve güvenlik güçleri ile çatışmaya girdi. Beslan Katliamı olarak adlandırılan bu olayda çoğu çocuk 330 kişi hayatını kaybetti. Putin bu trajik olayın başkent, bölgeler üzerindeki kontrolünün artması gerekliliğini gösterdiğini iddia etti ve Valilik seçimlerinin ilgası için Duma'ya teklifte bulundu.

⁷ Putin bu düzenlemeyi şu şekilde savunacaktı: "Biz prosedürü değiştirdik, çünkü suçlu (criminal) kişilerin iktidara erişmesini engellemek istedik.

Sivil toplumun güçlü olmadığı bizim gibi ülkelerde, doğrudan seçim yapmak suç şebekelerinin desteklediği adayların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Onlar yasadışı paraları ile seçim süreçlerini manipüle etmek istemektedirler" (akt. Teague, 2014). Putin ayrıca "ayrılıkçı eğilimlerin" iktidara gelmesine mani olmak için bunu istediklerini söyleyecekti.

⁸ Bu süreç boyunca üye sayısında da artan oranlı bir artış gözlemlenmiştir. Partinin üye sayısı 2003'de 400 bin, 2007'de 1.75 milyon ve 2014'de ise 2.1 milyon olarak tescil edilmiştir (Reuter, 2017: 136).

davrandı. Bunun temel sebebi de iktidarını henüz pekiştirmediği bu dönemde bölgesel elitler üzerindeki gücünden emin olmamasıdır. Putin UR'ye açıktan sahip çıkmak ve öne çıkarmak için bölgesel elitleri bastırma maliyetinin düşmesini bekledi. Öyle ki 2001-2003 arasında Kremlin ne valilik seçimlerinde UR adaylarını destekledi, ne de parlamentoda UR grubuna sahip çıktı. Kremlin'in bu tereddüdünde, partinin kendi kontrolünden çıkması endişesi de vardı. Güçlü elitlerin partiye dahil olup, bu platformun sağlayacağı koordinasyon ile alternatif bir güç vektörü yaratma olasılığı Putin'i rahatsız ediyordu (Reuter, 2017: 140). Bu konuda da haksız olmadıklarını görecektik. Zira bazı bölgelerde partinin ofisleri, kısa zamanda yerel elitlerin kontrolü altına girecek ve Kremlin'i eleştiren açıklamalar yapacaklardı. UR yönetimi ayrıca 2003 Duma seçimleri zaferinin hemen ardından, hükümeti tek başına yani bir "parti hükümeti" olarak kurmak istediğini açıkladı. Putin ise buna sert tepki göstererek, post-sovyetik dönemde önceliğin istikrarı sağlamak olduğunu, bu partizan hamlenin ise daha çok bölünme ve istikrarsızlık getireceğini iddia etti (Reuter, 2017: 141). Tüm bu nedenlerle Putin'in öncelikli hedefi partinin dikey bir şekilde örgütlenmesini sağlamak ve yerel elitlerin inisiyatifi almasına mani olmaktı.

1998 yılında Rusya büyük bir ekonomik kriz yaşamış ve ruble, dolar karşısında önemli bir kayıp vermişti. Post-sovyet döneminin liberal şok politikaları ile mücadele eden Rusya, bir de petrol fiyatlarındaki çarpıcı düşüşü yaşayınca ekonomisi %5 oranında küçüldü. Kremlin'in ekonomik olarak zayıflamasının federal siyasetteki yansımaları da valilerin, başkentten daha özerk davranması ve her birimin kendi mali sıkıntılarını, kendi kaynakları ile aşmaya çalışması olarak ortaya çıktı. Böylece Rus siyasetinde merkez kaç eğilimler, ekonomik kriz ile daha da yoğunlaştı. Ancak bu tarihten sonra başta petrol olmak üzere diğer emtia fiyatlarındaki artış ile Rusya büyüme evresinde girdi ve bu eğilim 2000lerin ortalarına kadar sürdü.⁹ Ekonomide gerçekleşen bu iyileşme göreve yeni başlayan Putin'in, merkezkaç eğilimleri bastırması için önemli bir fırsat sağladı (Konitzer & Wegren, 2006: 511). Öyle ki, ekonomide kazandığı özgüven ile Birleşik Rusya'ya daha açıktan sahip çıkmaya ve onu rejim partisi yapmaya karar verdi. 2003 seçimleri yaklaşırken bölgesel elitler çok zayıflamıştı ve Kremlin artık onları rahatça devşirebileceğine inanıyordu. Putin bölgesel elitlerin politik makinelerini oy için kullanacak ve bunun karşılığında da onlara Duma'da UR listesinden sandalye kazanma imkanını sunacaktı.

Putin'in ilk iki dönemi boyunca ekonomideki bahar havası devam etti. Ekonomi 2003-2007 arasında yıllık %7 büyüdü. Emtia fiyatları da yükselmeye devam ederek 2007 yılında zirveye ulaştı. Bunların satışından elde edilen gelirle de, merkezi bütçe fazla vermeye başladı, bu da Kremlin'in kapsamlı sosyal programlar ile geniş halk kitlelerine kaynak aktarabilmesini sağladı (Reuter, 2017: 142). Federal hükümetin ulaştığı bu büyük imkanlar, devletin kapasitesini 1990larda hiç olmadığı kadar artırdı. Bu da bölgesel elitlerin daha da fazla Putin'e ve UR'ye yakınlaşmalarına neden oldu. Putin ise sahip olduğu yüksek popülerite ve ekonomik güce rağmen siyasal istikrar için hala bölgesel

elitlere ihtiyaç duyuyordu. Bu nedenle onun da UR'ye yatırım yapmada ve onun aracılığıyla elitleri devşirmekte çıkarı bulunuyordu (Konitzer & Wegren, 2006: 504). Zira ne kadar güçlü olursa olsun bir siyasal partinin 85 federe birimin her birinde başarılı olması mümkün değildi. Buralarda yerel elitlerin, klientel bağlar ile oluşturdukları *Politik Makineler* güçlüydü ve eğer parti yüksek bir oy oranına kavuşmak istiyorsa bu makineleri ele geçirmek zorundaydı. Bu makineler olmasa da Kremlin sahip olduğu ekonomik güç ile oy oranlarını artırabilirdi ancak hali hazırda iyi işleyen ve derin networklere sahip olan bu kurumları devşirmek seçim kazanma maliyetini daha da düşürecek. Putin ayrıca yerel elitlerin bölgelerinde sürdürdükleri "sosyal kontrol" işlevine de önem veriyor ve onların bu işlevi sayesinde daha düşük maliyetli bir yönetim icra edebiliyordu.

Putin'in hegemonik bir parti inşasındaki çıkarı bunlarken, elitlerin devşirilmedeki temel çıkarları da "siyasaya" ve "kaynaklara" erişmektir. Zira mevzuatta yapılan değişiklikler ile muhalefetin siyasa üretimindeki rolü azaltılmıştı. İlk olarak meclis tüzüğünde yapılan değişiklikler ile temsilcilerin bir parti grubuna dahil olmadan yasa önerisi vermesi zorlaştırıldı. Ayrıca tüm komisyon başkanları UR üyesi oldukları için herhangi bir yasa çıkarma girişimi için UR ile yakın ilişki kurmak zorunlu hale geldi. UR'nin gücü arttıkça meclis gündemine hangi konuların alınacağı da partinin grup toplantısında kararlaştırılır hale geldi. Bu da diğer parti üyelerinin tamamen sesinin kısılmasına neden oldu.

Kaynaklara erişim de muhalefet için imkansız hale getirilmiştir. Kremlin'in petrol gelirleri üzerinden geliştirdiği "ulusal projeler"den faydalanabilmenin veyahut bu projeler üzerinden siyasa üretilmenin yine en önemli şartı UR üyesi olmaktır. Merkezi bütçeden, federe birimlere sosyal kalkınma projeleri ve önemli altyapı inşaatları için gönderilen bu fonlara erişebilmek yerel elitler için yaşamsal önemdedir. Bu fonlar yerel yasama organında partinin hakim olduğu bir komisyon aracılığıyla denetlenmektedir. 2005 yılından itibaren de UR kendi "parti projelerini" geliştirmeye başladı. Federal bütçeden fonlanan ve sosyal harcamalar ile altyapı projelerini kapsayan bu projeler özellikle ulusaltı birimlerde büyük siyasi ve ekonomik rant imkanları yaratıyordu. Bu büyük ranta kavuşabilmenin en konforlu yolu da UR üyesi olmaktı (Reuter, 2017: 167-168).

Birleşik Rusya'ya devşirmek sadece kaynak ve siyasalara erişimi değil, aynı zamanda bu kaynaklara erişimdeki belirsizliği de azaltmaktadır. Zira parti üyesi olarak, parti disiplini içinde yaşayan ve kıdem kazanan elitler, parti grubunu daha rahat yönlendirebilir hale gelmektedir. Elitler bağımsız vekiller olarak, Moskova ile bireysel ilişkiler kurup dilediği siyasaya ve kaynağa erişebilir. Ancak bu süreç son derece belirsizdir. Parti üyesi olup, parti kademeleri içinde zamanla yükselmek ise bu kaynaklara erişimdeki belirsizliği azaltacaktır. Yine UR'ye katılmak ve parti basamaklarında sebatla ilerlemek, önemli siyasal pozisyonlara erişmek için de bir kariyer imkanı yaratmaktadır. Öyle ki, Federasyon Konseyine senatör

⁹ Putin'in yükselişi ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki için Bkz. Åslund, A. (2004). Russia's economic transformation under Putin. *Eurasian Geography and Economics*, 45(6), 397-420.

olarak atananlarının çoğunluğu partinin kıdemli Duma üyeleridir (Reuter, 2017: 171).

Elitlerin UR'ye üye olmasının bir diğer getirisi de, seçimlerde aday olma hakkını garanti altına alabilmeleridir. Açık bir demokraside seçimlerde aday olabilmenin önünde de jure ve de facto engel bulunmazken, bir melez rejim olan Rusya'da bu hakkın kullanımı rejimin tasarrufuna bırakılmıştır. Bir önceki bölümde de belirttiğimiz üzere rejim bağımsız adayların siyasete girmesine mani olmak için bir dizi düzenleme getirmiş ve bölgesel otoriteleri adayların kaydını almada yetkili kılmıştır. Bağımsız bir adayın, adaylığını tescil ettirebilmesi için imza toplaması ve bu imzaların da yetkili merci tarafından uygun bulunması gerekmektedir. Uygulamada bu imzayı toplamak zor olduğu gibi imzaları geçerli bir şekilde saydırmak daha da zordur (Kynev, 2008: 129). Muhafif bir partiden aday olmanın da önünde bir dizi engel vardır. Bunların başında da ülke çapında örgütlü olmak gelmektedir. Ancak UR üyesi bir aday imza toplamadığı gibi kayıt aşamasında da her hangi bir zorluk yaşamamaktadır.¹⁰

Bir hegemonik parti olarak UR, Kremlin için de birçok fayda sağlamaktadır. Parti öncelikle siyasi elitleri bir arada tutmakta ve aralarında koordinasyon kurarak, başka siyasi arayışlara yönelmelerine mani olmaktadır. Ayrıca yasama organlarından rejimin arzu ettiği siyasaların ivedi şekilde geçmesini sağlamak ve böylece yönetme maliyetini düşürmektedir. Siyasi atamaların yapılmasında da sadakat ve kıdem karneleri sağlayarak rejimin ödülleri etkin şekilde dağıtmasına imkan vermektedir. Son olarak başkanlık seçimlerinde (ki bilindiği üzere Putin başkanlık seçimlerine bağımsız olarak girmektedir) geniş örgüt ağı ve insan sermayesi ile rejimin adayı için destek sağlamaktadır.

Bu perspektiften partinin diğer partiler ve de ulusal yasama organları üzerindeki devşirme gücüne bakabiliriz. Birleşik Rusya'nın hegemonik güç olmasında ikna ve zımnî tehditlerin varlığı vakıyken, yasal yolların da bu süreçte etkili olduğunu söyleyebiliriz. Daha önce de belirttiğimiz üzere çıkarılan bir düzenleme ile partilerin her federal birimde 50 bin üyeye sahip olması zorunlu hale getirildi. Bu düzenlemenin partiler üzerindeki etkisi çarpıcıydı; 2005'te 35 olan siyasi parti sayısı, 2007'de 15'e, 2008'de 13'e ve 2009'da ise 6'ya düştü (Goloso, 2014: 277). Parti sayılarındaki bu düşüşün temel nedeni partilerin birleşme durumunda kalmalarıydı. Rusya'nın en eski partilerinden "Rusya'nın Çiftçi Partisi" (Agrarian Party of Russia), 2008 yılında UR ile birleşti. Piyasacı "Sağ Güçlerin Birlik Partisi" aynı yıl rejim taraftarı iki küçük parti ile birleşerek "Sağ Dava" partisini oluşturdu. Bu iki parti de bölgesel seçimlerde sınırlı düzeyde olsa da etkili olabilen partilerdi ve bunların rejim tarafından doğrudan ve dolaylı devşirilmesi UR'nin hegemonya gücünü artırdı.

Rejimin UR'yi hegemonik bir parti yapmasında büyük bir engeli vardı: Rusya Federasyonu Komünist Partisi (KPRF). Goloso,un (2014: 276) da belirttiği üzere rejimlerin en zor devşirebildiği partiler ideolojik olarak katı ve örgütsel

bağlılık olarak güçlü partilerdir. Ülkenin en köklü partisi olan KPRF de böyle bir parti olduğu için rejim onu doğrudan devşirmek yerine zayıflatmayı seçti. Bunun için önce 2003 yılında kamulaştırma programına sahip olan Rodina adlı (Anavatan) bir sağ ittifak oluşturuldu. Petrol gelirlerinin adil dağıtımını arzulayan bu partinin Putin tarafından komünist partinin oylarını almak için kurulduğu iddia edilecekti.¹¹ Parti 2003 seçimlerinde %9luk bir oy oranına ulaşacak ve Komünistlerin oyunu belirgin ölçüde düşürecekti. Kremlin ayrıca Rusya Emekliler Partisi (RPP) ve Hayatın Rusya Partisi (Russian Party of Life- RPZh) gibi küçük partileri de Komünist Parti karşısında destekleyerek, tabanının erimesini sağladı. 2006 yılında ise bu üç parti Adil Bir Rusya Partisi (A Just Russia) adı altında birleştiler. O günden beri rejimin sadık muhalefeti olarak görülen (partinin lideri Sergey Mironov, Putin'in yakın arkadaşıdır) bu parti şu an Duma'da Komünistlerden sonra üçüncü partidir. 1990'lardan beri varlığını sürdüren bir diğer parti de Liberal Demokrat Parti'dir (LDPR). Milliyetçi ve devletçi bir program benimseyen bu parti, ideolojik olarak katı ve örgütsel olarak güçlü olmadığı için birçok önemli ismini UR'ye kaptırmıştır. Parti günümüzde sadık bir muhalefet partisi olarak varlığını sürdürmekte ve seçimlerden genelde üçüncü parti olarak çıkmaktadır.

Birleşik Rusya doğrudan devşiremediği KPRF ve LDPR'yi, dolaylı olarak devşirmiştir. Goloso,va göre UR bu iki partiyi hacimsel olarak küçültüp, etkisizleştirmiş ve varlıklarına göz yummuştur. Göz yumulmasının da hegemonya inşasında pratik bir faydası vardır. Öncelikle bu etkisiz kurumsal muhalefet, toplumsal muhalefetin sistem karşıtı arayışlara gitmesine mani olmakta, ikinci olarak ise rejimin iç ve dış kamuoyundaki "demokratik" imajını pekiştirmektedir (Goloso, 2014: 282). Öyle ki, Reuter & Robertson (2015), bölgesel yasama organlarındaki komünist vekillerin, UR tarafından devşirilmesinin Komünist Parti'nin o bölgede daha az protesto düzenlemesine neden olduğunu tespit etmişlerdir.

1990lı yıllarda valiler kendilerini partiler üstü olarak tanımlamak için bir gayret gösteriyor ve seçimlere de kendi politik makineleri ile giriyorlardı. Bunun temel nedeni de Kremlin'in ulusal bir parti kurumundan duyduğu rahatsızlıktı. Ancak UR'nin kurulması ile valilerin bu steril konumları da sürdürülemez hale geldi. Putin'in dikey iktidar stratejisi valilerin iktidarlarını ancak UR'ye üye olarak sürdürebilmelerine cevaz veriyordu (Turovsky, 2014: 83). 2000lerin başında yürürlüğe giren ve valilerin üzerinde bir vesayet kurumu olarak çalışmaya başlayan "süper valilik" kurumu da bu süreci ivmelendirdi.

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere 2004 yılında yapılan değişiklik ile Valilik seçimleri kaldırılmış ve yerine Başkanın önerdiği isimler arasından bölgesel yasama organının valiyi seçtiği bir sisteme geçilmişti. Ancak Putin mevcut tüm valileri görevden alıp, yerlerine yeni isimler önermek yerine güçlü politik makinelere yani kliental ağlara sahip olan valileri görevde tuttu ve onların UR'nin oy

¹⁰ 2007 seçimleri öncesinde Rusya Adalet Bakanlığı 32 partinin başvurusundan sadece 15'ini seçime girmek için uygun bulmuştur. Moskova Belediye başkanlığı seçimlerinde ise il seçim kurulu kırk bin imza toplayan muhalif Yabloko Partisi'nin topladığı imzaları sahte olduğu gerekçesi ile reddetmiştir. 2007 yılında yapılan bu yerel seçimlerde Putin'e muhalif olan partilerin 17 bölgedeki seçime girme başvuruları reddedilmiş ve sadece UR ile rejime sadık olan Adil Rusya ve Liberal Demokrat

Parti'nin başvurularında sıkıntı görülmemiştir. Bu konuda Bkz. "Russians to Vote, but Some Parties Lose in Advance"

<https://www.nytimes.com/2007/02/15/world/europe/15russia.html> (Erişim, 02.2022).

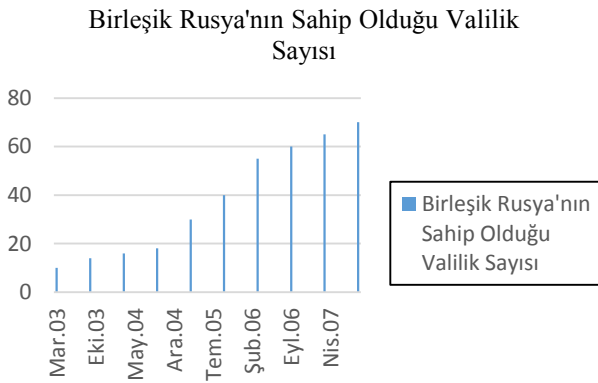
¹¹ Bu konuda Bkz. "Communists crushed in Putin's iron grip"

<https://www.theguardian.com/world/2003/dec/09/russia.nickpatonwalsh> (Erişim, 01.2022).

oranını artırmalarını umdu (Reuter, 2017: 144). Bunda da istediği sonuçları aldı, zira hem ulusal hem de bölgesel seçimlerde güçlü kliental bağlara sahip olan Valiler, UR için daha fazla oy kazandılar. Putin'in yerel elitler yerine kendisine bağlı zayıf valiler ile çalıştığı sınırlı sayıdaki federe birimde ise UR'nin oy kaybettiği görüldü. Tüm bu sürecin sonunda 2007 yılına gelindiğinde 85 valinin, 70'i UR üyesi olmuştu (Bkz. Tablo 3).

Putin'in devşirmek için seçtiği valilerde aradığı özellik devşirilmeye degecek kadar bölgelerinde güçlü olmalarıydı, yani zayıf olanlar Putin'e yanaşmış olsalar dahi devşirilmek için ideal isimler değildi. Ancak bölgedeki gücünü, Putin'e ve Kremlin'e karşı kullanma eğiliminde olan valiler ne kadar güçlü politik makinelere sahip olsalar da devşirmeye konu olamazlardı. Putin bu isimleri görevden almakta bir beis görmüyordu. Bu nedenle vali devşirilmesinde ince bir çizginin bulunduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 3. Birleşik Rusya'nın Yıllara Göre Valilik Seçimlerindeki Başarısı

2003 yılında ise bölgesel yasama organları seçim sisteminde değişikliğe gidildi. Önceden dar bölge çoğunlukçu seçim sistemi (tek adaylı seçim bölgeleri) yaygın bir uygulamayken, bu düzenleme ile temsilcilerin en az yarısının parti listelerinden (yani nispi seçim sistemi ile) seçilmesi zorunlu hale getirildi. Böylece bölgesel siyasetteki bağımsız adayların üstünlüğü azalırken, partilerin ama özellikle Kremlin'in işaret ettiği Birleşik Rusya Partisi'nin yükselişi başladı (Reuter, 2017: 127). UR, parti listesi ile seçilecek olan temsilcilerin hakim çoğunluğunu elde etse de, tek adaylı bölgelerde bu başarıyı sağlaması kolay olmadı. 2003-2005 arasında tek adaylı seçim bölgelerinde başarısı %50'lerde kaldı, zira bağımsız adaylar hala etkilerini sürdürmekteydiler. Ancak 2010'lara yaklaştıkça bağımsız siyasetçiler UR ile irtibatlı olmanın daha büyük ödülleri getirdiğini görerek, parti üyesi olmaya başladılar. Öyle ki, 2010 yılına gelindiğinde partinin tek adaylı seçim bölgelerindeki hakimiyeti %80'i geçmişti. Panov ve Ross da (2013: 395), 2007-2012 arasında yapılan bölgesel yasama organı seçimlerini inceledikleri çalışmalarında "bağımsız" vekillere odaklanmışlar ve tek adaylı bölgelerden seçilen 1740 temsilciden 126sının bağımsız olduğunu ve bu 126 kişiden 74 tanesinin seçimden sonra UR'ye katıldıklarını tespit etmişlerdir. Bu da göstermektedir ki, UR'nin hegemonyası sadece seçim sonuçlarından değil bağımsız siyasetçileri devşirmedeki performansından da takip edilebilmektedir. Tüm bu gelişmelere paralel olarak partinin bölgesel yasama organlarındaki hakimiyeti de 2010'da tamamlandı. Aynı yıl

parti 83 bölgesel parlamentodan, 82'sinde çoğunluğu elde etti (Bkz, Tablo 4 ve Tablo 5).

Tablo 4. 2003'den 2012'ye kadar yapılan Bölgesel Yasama Organı Seçimleri ve alınan Toplam Oy Oranları (Reuter, 2017)

Tarih*	Birleşik Rusya	CPRF (Rusya Komünist Partisi)	JR (Adil Bir Rusya)	LDPR (Liberal Demokratik Parti)
14 Oct. 2012	82.38	7.32	2.17	1.90
4 Dec. 2011	64.30	14.13	11.07	8.18
13 Mar. 2011	68.37	12.61	8.96	5.85
10 Oct. 2010	76.15	11.15	6.54	4.62
14 Mar. 2010	67.66	13.01	8.18	8.18
11 Oct. 2009	79.26	14.07	5.19	1.48
1 Mar. 2009	72.97	10.02	6.05	3.59
12 Oct. 2008	77.07	6.34	5.85	3.90
2 Dec 2007 - Mar. 2008	76.69	9.12	4.94	3.61
7 Dec. 2003 - 15 Apr. 2007	52.15	10.81	4.48	4.36

*85 Ulusaltı birimin her birinin seçim tarihleri farklıdır.

UR her ne kadar ulusaltı yasama organlarında hegemonik bir konuma sahip olsa da, işleyişte bu üstünlüğünü öne çıkarmamaya gayret etmektedir. Çoğu bölge meclisinde muhalefet ile gücü paylaşmayı ya da bir muhalefet partisini kendisine partner olarak seçerek onunla birlikte yönetmeyi tercih etmektedir. Bunu yaparken de, her ulusaltı birimin kendine has politik iklimini dikkate almaktadır. UR'nin tek başına yönetmeyi, bu yolu seçmesinin birkaç nedeni mevcuttur. Öncelikle muhalefete iktidardan küçük paylar verip, onu nötralize etmek istemektedir; bu partiye dönük kamuoyu eleştirilerini de azaltmaktadır. İkinci olarak popüler olmayan siyasalarda sorumluluğu muhalefet ile paylaşmış olmaktadır. Son olarak da adil olmayan seçimlere meşruiyet kazandırmaktadır. Zira muhalefete, seçimden sonra verilen küçük ödümler, onların seçimlerdeki yolsuzlukları göz ardı etmelerine neden olmaktadır (Turovsky, 2014: 75).

Yerel yönetimler seçmene en yakın politik birim olmaları nedeniyle elde edilmeleri hayati önemde olan kurumlardır. UR de 2000lerin ortalarından itibaren hem belediye başkanlıklarında hem de il meclislerinde varlığını yoğun bir şekilde hissettirmeye başladı. Tablo 5'te de görülebileceği üzere parti 2012 yılında belediye başkanlıklarının %86'sını kontrol etmeyi başardı. Aynı tarihte çoğunluğu elde ettiği il meclislerinin oranı ise %92'ye ulaştı. Yerel yönetimlerdeki bu büyük başarı ile parti yereldeki hem maddi kaynaklarda hem de insan kaynaklarında tam hakimiyet kazandı. Bunun haricinde neredeyse tüm rektörlerin, devlet bürokrasisindeki önemli memurların birçoğunun parti üyesi oldukları da raporlanmaktadır. Yine ünlülerin ve başarılı sporcuların da sık sık parti platformlarında boy gösterdikleri görülmektedir.

Tablo 5. Birleşik Rusya'nın Ulusal ve Bölgesel Düzeyde 2008-2012 arasındaki Hegemonik Gücü (Reuter, 2017)

	Pozisyon Sayısı	UR'nin Sahip Olduğu Makam Sayısı	UR'nin Makam Sayısının, Toplam Makam Sayısına Oranı
Valilikler	83	78	94
Devlet Duması	450	314	70
Senatörler (Federasyon Konseyi)	166	125	75
Bölgesel Yasama Organı Başkanlıkları	83	83	100
UR'nin Çoğunluk Olduğu Bölgesel Yasama Organı	83	82	99
Şehir Belediye Başkanlıkları	221	191	86

Partinin hegemonik hale gelmesinde iş dünyasındaki elitleri devşirmesi de büyük ölçüde etkili oldu. 2003 yılından itibaren büyük sermaye tarafından fonlanmaya başlanan parti bunun karşılığında onların temsilcilerine Duma'da birer sandalye verdi (Yukos, Lukoil, Gazprom vs.). 2003-2006 arasında Rus Demiryollarının başkanı Vladimir Yakunin, ihracatçı Chemezov ve yatırımcı Kerimov gibi büyük iş insanları da partiye üye oldular (Reuter, 2017: 130). Bu dönemde partinin üst kurullarında da iş adamı derneklerinin başkanları görülmeye başlandı. Parti ayrıca birçok kampanyasını ve yerel örgütlenmesini güçlü iş adamlarına yaptırdı ve bunun karşılığında onlar için Duma'da bir sandalye verdi. İş adamlarının, çalışanları üzerindeki *patronaj* gücü düşünüldüğünde bu devşirme işleminin çarpan etkisi ile partinin gücünü toplumsal hayatın her veçhesine ulaştırdığını söyleyebiliriz.

Parti ulusal ve bölgesel tüm siyasi ve idari kurumu kontrolü altına alsa da uzun süre federal yürütme organına yönelmedi. Hem hükümet hem de başkanlık yönetimi partiler üstü kimliğini 2010'lara kadar sürdürdü. 2007 yılında hükümetin sadece üç ismi, başkanlık bürokrasisinin ise birkaç ismi UR üyesiydi. Parti ile yakın ilişki içinde bulunan tek yürütme kurumu başkanlık bürokrasisi içinde yer alan İç Politika Departmanı'ydı (DIP). Partiler, çıkar grupları ve seçimlerle ilgilenen bu departman ile parti arasında sık sık personel transferi olmaktadır (Reuter, 2017: 132). 2010'lardan sonra yürütme organındaki parti üyesi isimlerin sayısı artsa da, bu totalde %30'u geçmedi.

6. Sonuç

2001 yılında doğan, ekonomik büyümeye paralel şekilde gücünü artıran ve böylece bir "iktidar partisi" haline gelen Birleşik Rusya, 10 yıllık zaman dilimi içinde üç ardıl seçimden birinci parti olarak çıktı ve böylece hegemonik parti konumuna yükseldi. Hem Dumada, hem bölgesel yasama organlarında, hem de valilik makamlarında muhalefete karşı mutlak bir üstünlük sağlayan bu parti yerel elitlerin otonom hareket kabiliyetini azalttı ve kısa sürede onları devşirdi. Bu noktada diyebiliriz ki, Birleşik Rusya'nın devşirmek için seçtiği özneler bölgesel elitler ve de kurumsal muhalefet partileridir. Parti, elitleri doğrudan

devşirirken, muhalefet partilerini de sistem partisine dönüştürerek dolaylı şekilde devşirmektedir.

Muhalefetin devşirilmesinin yönetme maliyetlerini düşürdüğü bir hakikattir. Zira devşirilen muhalefet, toplumsal muhalefetin sistem dışı arayışlara yönelmesine mani olmaktadır. UR de, hem doğrudan hem de dolaylı devşirme faaliyetleri ile toplumsal muhalefeti sindirmiştir. Ayrıca bunu yaparak, uluslararası kamuoyu nezdinde de muhalefete saygı duyan demokratik bir imaj kazanabilmiştir. Devşirilme muhalif elitler için de önemli kazançlar sağlamıştır. Zira Partinin ulusal ve bölgesel yasama organlarındaki üstünlüğü muhalif siyasetçilerin rant ve siyasaya erişebilmek için UR'ye katılmalarını zorunlu kılmıştır. Partiye üye olan bu yerel elitler de, elde ettikleri fonlar ve ürettikleri siyasalar ile tekrar seçilebilme ve kliental ağlarını sürdürebilme imkanına erişmişlerdir. Buradan hareketle diyebiliriz ki, UR muhalefeti kurumsal-yapısal (makam-siyasa) ve maddi teşvikler ile devşirmektedir

UR tarafından devşirilme ödüllere ve siyasalara erişimde imkan sağladığı gibi bu imkanlara erişimde alternatif yollara göre belirsizliği azaltmıştır. Çünkü elitler rejimin neopatrimonyal niteliğinden ötürü kişisel ilişkileri ile de siyasa ve kaynağa erişebilmektedir ancak parti kurumu kişisel ilişkilerdeki keyfiyet ve belirsizliğin yerine öngörülebilir rotalar yerleştirmiştir. Bu da elitler için hem maliyeti, hem de belirsizliği azaltan bir sonuç yaratmıştır. Öyle ki, UR tarafından devşirilmek ve parti kadroları içinde kıdem kazanmak, siyasi ve ekonomik makamlara gelebilmenin rotasını çizmiştir. Uygulamada da görüldüğü üzere devşirilme bölgesel yasama organlarından, valilik ve Duma'ya sıçramada; Duma'dan sonra Federal Konsey'de görev alabilmede birinci derecede etkili olmuştur.

Putin'in baş danışmanlarından olan ve de "Egemen Demokrasi" kavramını icat ederek, Putin'in siyasi hedeflerine bir terminoloji kazandıran Vladislav Surkov 2006 yılında yaptığı bir konuşmada Birleşik Rusya'nın varlık nedenini şu sözlerle ifade ediyordu: "Birleşik Rusya Partisi'nin görevi 2007 seçimlerini kazanmaktan ibaret değildir; partinin gelecek 10-15 yıla hakim olabilmesi için gereken her şeyi düşünmesi ve yapmasıdır".¹² Bu hedefin içinde bulunduğumuz şu yılda gerçekleşmiş olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Putin inşa ettiği hegemonik parti ve onu güçlenmesine yarayan yasal değişiklikler ile öncelikle iktidar ağının dağılmasına mani oldu. Parti aracılığıyla hem güç bloğunun içindeki çatışmaları engelledi, hem de dışarıdan gelmesi muhtemel tehditleri bertaraf etti. Parti kurumunun ona en büyük katkısı hiç şüphesiz muhalif ve bölgesel elitlerin devşirilmesi idi. Hegemonik parti kurumu ve onun aracılığıyla yürütülen devşirme stratejisi Putin'i başkanlık makamından inse dahi siyasi hayatın içinde tuttu. Önce başbakanlık yaptı, sonrasında ise başkanlık makamını yeniden elde etti. 2012 yılında yeniden oturduğu başkanlık koltuğunda analistlere göre 2036 yılına kadar durması beklenen Putin bu güce hiç şüphesiz Birleşik Rusya ve onun devşirme stratejisi sayesinde kavuştu. Parti kurumuna sahip olmasaydı, başbakanlıktan sonra tekrar başkanlık makamına dönemez,

¹² "Surkov: In His Own Words"

<https://www.wsj.com/articles/SB116646992809753610> (Erişim, 02.2022)

anayasal görev süresini uzatamaz ve Yeltsin'in yaşadığı kriz gibi bir durumda siyasi hayatı sona erebilirdi.

Kaynakça

- Albrecht, H. (2005). How can opposition support authoritarianism? Lessons from Egypt. *Democratization*, 12(3), 378-397.
- Arriola, L. R. (2009). Patronage and political stability in Africa. *Comparative Political Studies*, 42(10), 1339-1362.
- Aslund, A. (2019). *Russia's Crony Capitalism*. London: Yale University Press.
- Alexander Baturo & Robert Elgie (2018) Why do authoritarian regimes adopt bicameralism? Cooptation, control, and masking controversial reforms, *Democratization*, 25:5, 919-937, DOI: 10.1080/13510347.2018.1444031
- Buckles, G. T. (2019). Internal opposition dynamics and restraints on authoritarian control. *British Journal of Political Science*, 49(3), 883-900.
- Brownlee, J. (2007). *Authoritarianism in an Age of Democratization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buzin, A. (2012). Election Legislation: How Elections Became Manageable. *Vedomosti*. June 8.
- Chaisty, P. (2013). The Federal Assembly and the power vertical. In *Routledge handbook of Russian politics and society* (pp. 102-111). London: Routledge.
- Everett, J. (2022). Russia in the Putin era—a case of bureaucratic authoritarianism?. *New Perspectives*, 2336825X211061488.
- Gandhi, J., & Przeworski, A. (2006). Cooperation, cooptation, and rebellion under dictatorships. *Economics & politics*, 18(1), 1-26.
- Gandhi, J., & Buckles, G. (2016, April). Opposition Unity and Cooptation in Hybrid Regimes. In Annual Midwest Political Science Association Conference, Chicago, IL (pp. 7-10).
- Geddes, B. (1999). What do we know about democratization after twenty years?. *Annual Review of Political Science*, 2(1), 115-144.
- Gel'man, V., & Ryzhenkov, S. (2011). Local regimes, sub-national governance and the 'power vertical' in contemporary Russia. *Europe-Asia Studies*, 63(3), 449-465.
- Gerschewski, J. (2013). The three pillars of stability: Legitimation, repression, and co-optation in autocratic regimes. *Democratization*, 20(1), 13-38.
- Golosov, G. V. (2011). The regional roots of electoral authoritarianism in Russia. *Europe-Asia Studies*, 63(4), 623-639.
- Golosov, G. V. (2014). Co-optation in the process of dominant party system building: The case of Russia. *East European Politics*, 30(2), 271-285.
- Guriev, S., & Treisman, D. (2015). How modern dictators survive: Cooptation, censorship, propaganda, and repression. *SSRN Electronic Journal*.
- Hale, H. E. (2010). Russia's Political Parties and their Substitutes. In White, Stephen (ed.) *Developments in Russian Politics*, 7, 81-98. North Carolina: Duke University Press.
- Hyde, M. (2001). Putin's federal reforms and their implications for presidential power in Russia. *Europe-Asia Studies*, 53(5), 719-743.
- Josua, M. (2016). Co-optation Reconsidered: Authoritarian Regime Legitimation Strategies in the Jordanian "Arab Spring." *Middle East Law and Governance*, 8(1), 32-56. doi:10.1163/18763375-00801001
- Konitzer, A., & Wegren, S. K. (2006). Federalism and political centralization in the Russian Federation: United Russia as the party of power. *Publius: The journal of federalism*, 36(4), 503-522.
- Kynev, A. (2008). Electoral reforms and democratization: Russian regional elections 2003-2006. In *Federalism and Local Politics in Russia* (pp. 120-149). Routledge.
- Levitsky, S., & Way, L. A. (2010). *Competitive authoritarianism: Hybrid regimes after the Cold War*. London. Cambridge University Press.
- Magaloni, B. (2006). *Voting for autocracy: Hegemonic party survival and its demise in Mexico*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Magaloni, B. (2008). Credible power-sharing and the longevity of authoritarian rule. *Comparative Political Studies*, 41(4-5), 715-741.
- McFaul, M., & Stoner-Weiss, K. (2010). Elections and voters. In White, Stephen (ed.) *Developments in Russian Politics*, 7, 62-80. North Carolina: Duke University Press.
- Nandong, G. T. (2020). Cooptation or Repression: A Dynamic Model of Opposition Politics Under Dictatorships. *Draft Paper*, Princeton University (pp.1-38). https://tchakountenandong.princeton.edu/sites/default/files/tchakountenandong/files/opposition_politics.pdf
- Oğuz, M. C. (2021). Rekabetçi Otoriter Rejimlerde Ulusal Seçimlerin ve Ulusal Siyasetin Önemi: Meksika'dan PAN Örneği. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 9(1), 135-155.
- Panov, P., & Ross, C. (2013). Patterns of electoral contestation in Russian regional assemblies: Between "competitive" and "hegemonic" authoritarianism. *Demokratizatsiya*, 21(3), 369.
- Reuter, O. J., & Remington, T. F. (2009). Dominant party regimes and the commitment problem: The case of United Russia. *Comparative Political Studies*, 42(4), 501-526.
- Reuter, O. J. (2011). United Russia and the 2011 elections. *Russian Analytical Digest*, 102(2), 6.
- Reuter, O. J., & Robertson, G. B. (2015). Legislatures, cooptation, and social protest in contemporary authoritarian regimes. *The Journal of Politics*, 77(1), 235-248.
- Reuter, O. J. (2017). *The origins of dominant parties: Building authoritarian institutions in post-Soviet Russia*. London. Cambridge University Press.
- Roberts, T. (2017). Under What Conditions Does Co-optation Deter Violent Overthrow?. <http://www.scpj.politicaldata.org/SCPIXII/Roberts.pdf>
- Robinson, N. (2017). Russian neo-patrimonialism and Putin's 'cultural turn'. *Europe-Asia Studies*, 69(2), 348-366.
- Ross, C. (2010). From constitutional to political asymmetry: Crafting authoritarian regimes in Russia's regions and republics. In *Federalism and democratisation in Russia* (pp. 157-171). Manchester University Press.
- Sartori, G. (1976). *Parties and Party Systems: A Framework for Analysis*. New York: Cambridge University Press.
- Sharafutdinova, G. (2010). *Political consequences of crony capitalism inside Russia*. Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press.
- Svolik, M. W. (2012). *The politics of authoritarian rule*. New York: Cambridge University Press.
- Teague, E. (2014). Russia's Return to the Direct Election of Governors: Re-Shaping the Power Vertical?. *Region: Regional Studies of Russia, Eastern Europe, and Central Asia*, 3(1), 37-57.
- Turovsky, R. (2014). Opposition parties in hybrid regimes: between repression and co-optation: The case of Russia's regions. *Perspectives on European politics and society*, 15(1), 68-87.